

2. Finansove zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku Ukrainy : monohrafiya / [M. I. Dyba, O. M. Yurkevych, T. V. Mayorova, I. V. Vlasova ta in.]. — K. : KNEU, 2013. — 425 s.

3. Ivanov Yu. B. Opodatkuvannya ta innovatsiyna diyal'nist'. / Yu. B. Ivanov / V kn. Innovatsiyyi: problemy nauky i praktyky: Monohrafiya. — Kharkiv: VD «INZhEK», 2006. — 336 s.

4. Kyzym M. O. klasyfikatsiya instrumentiv podatkovoho stymulyuvannya innovatsiy / Kyzym M. O., Kas'yanova L. V. // Problemy ekonomiky. — 2012. — # 4. — S. 23-29.

5. Vlasova I.V. Byudzhetno-podatkovy instrumenty stymulyuvannya innovatsiynoyi diyal'nosti v Ukraini / Vlasova I.V., Yurkevych O.M. // Perspektivnye ynnovatsyy v nauke, obrazovanyu, proyzvodstve y transporte '2014: Sbornyk nauchnykh trudov Sworld Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (16-26 dekabrya 2014 h.). — Yvanovo : MARKOVA AD, 2014. — # 4. — S. 15-16.

6. Mel'nyk V.M. Mekhanizm pryamoho opodatkuвання u finansoviy teorii / V.M.Mel'nyk, H.L.Penyakova // Finansy Ukrainy. — 2009. — # 5. — S. 66-77.

7. Moldovan O.O. Byudzhetno-podatkovy instrumenty stymulyuvannya innovatsiynoyi diyal'nosti v Ukraini: analitychna zapyska / O.O. Moldovan, O.O. Yehorova // Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen' pry Prezidentovi Ukrainy [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/>

УДК 330.131.7:330.332:368.023.1

**Ярмоленко С.Г.**

аспірант кафедри страхування  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

## **ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКА**

**Yarmolenko S.G.**

Postgraduate Department Insurance  
Kyiv National Economic University named after Vadym Hatmana

### **ECONOMIC ESSENCE OF RISK INVESTMENT INSURERS**

АНОТАЦІЯ. У статті проведено всебічне дослідження та визначена класифікація інвестиційних ризиків страхових компаній. Розмежовано поняття ризиків інвестиційної діяльності та ризиків інвестування страховика.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиційні ризики, ризики, страхові компанії, інвестиції.

ANNOTATION. This article provides an extensive research and determined the classification of investment risks of insurance companies. Delineated the concept of risk investment and risk investment insurer.  
KEY WORDS: investment risks, risks, insurance companies, investment.

*Постановка проблеми.* Постійна розбудова та розвиток економічної системи неможливо без інвестиційної діяльності суб'єктів господарської діяльності, яка спрямовується на розвиток різних сфер економіки в країні та отримання прибутку інвесторами. Інвестиційна діяльність одна з найважливіших сфер діяльності фінансового сектору економіки. Вона впливає майже на всі види економічної діяльності в країні, а також на збільшення вартості компанії, її ділової привабливості та довіри до неї. Інвестиційна діяльність є дуже складним процесом, який супроводжується багатьма подіями які можуть вплинути на кінцевий результат діяльності будь якого суб'єкту господарювання зокрема і страхової компанії. Кожна дія інвестора супроводжується ризиками, як зовнішніми, так і внутрішніми. Для стабільної діяльності та розвитку, суб'єкту господарювання потрібно чітко визначити природу ризиків, які можуть вплинути на результат поточної та кінцевої його діяльності. Таким чином, у статті автором розмежовуються ризики, які пов'язані з інвестуванням, та ризики, які пов'язані з інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання зокрема і страхових компаній, оскільки без визначення ризиків інвестиційної діяльності неможливо створити чітку модель запобігання та управління ними.

*Метою статті* є визначення та розмежування ризиків пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній.

Аналіз останніх публікацій свідчить, що багато вчених, серед яких І.О. Бланк, С. Ожегов, Д.Н. Ушаков, Т.Ф. Єфремова, Д.М. Черваньов, В.І Даль, Б.М. Щукін, присвячували свої наукові праці вивченню та систематизації інвестиційних ризиків. Але незважаючи на зазначені дослідження інвестиційних ризиків залишається відкритим і потребують подальшого вивчення та їх визначення.

*Вступ.* У сучасних умовах економіки важливу роль для економічного відтворення галузей і країни відіграє інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання, які мають у своєму розпорядженні тимчасово вільні кошти, такі як банки, інвестиційні фонди, приватні пенсійні фонди та страхові компанії. Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Інвестиційна діяльність спонукає економіку до нових розробок і подальшого технічного

та наукового розвитку. На сьогодні фінансова глобалізація охопила велику частину світових фінансових ринків, тим самим виникла необхідність розробки якісно нових способів регулювання і управління інвестиційною діяльністю, у тому числі і управлінням ризиками інвестиційної діяльності страховика. Оскільки ризики, пов'язані з інвестуванням коштів у різні сфери економіки впливають на економічні показники країни та окремо взяті суб'єкти господарської діяльності, необхідно чітко знати та вміти виявляти природу ризиків та їх економічну сутність. Таким чином, доцільно розглянути походження ризику інвестиційної діяльності та його економічну ознаку для страховика.

Слово «ризик» іспанського походження: *risco* по-іспанський означає «скеля» (прямовисна). Також поняття ризику використовували старогрецькі і латинські письменники (Татій, Петроній, Апулей) для позначення дій, пов'язаних з небезпекою для життя [1]. Не дивлячись на те, що слово «ризик» уже давно використовується багатьма народами світу, ще й досі немає загальноприйнятого визначення для розуміння сутності цього поняття.

Наприклад, С. Ожегов визначає ризик, як «можливість небезпеки, невдачі», або як «дія навмання зі сподіванням на щасливий результат» [2].

Д.Н. Ушаков і Т.Ф. Єфремова дають схожі трактування ризику: «можлива небезпека», «можливий збиток або невдача у комерційній справі, що обумовлений мінливістю ринкової кон'юнктури», «небезпека, від якої здійснюється страхування майна», «дія зі сподіванням на щасливий результат справи» [3, 4].

В.І. Даль у своєму словнику не дає визначення ризику, але пише, що «ризикувати» — означає пуститися навмання, зважитися, йти абияк, робити щось без вірного розрахунку, піддаватися випадковості, діяти сміливо, заповзятливо, сподіваючись на щастя, ставити на кон (від гри) [5].

Отже, можна впевнено стверджувати, що всі наведені визначення є тотожними між собою. Доповнюючи та узагальнюючі один одного, автори загалом погоджуються, що ризик — це небезпечна дія навмання зі сподіванням на щасливий результат справи.

У свою чергу, в тлумачному бізнес-словнику ризик трактується як «можливість зазнати втрат у вигляді конкретного збитку або шкоди». Або як «вірогідність настання подій, у результаті яких можливі непередбачені втрати доходу, майна, грошових коштів і т.п.» [6]. Тобто, у даних визначеннях уже явно простежується фінансова складова, і ризик розглядається з економічної точки зору.

При оцінці ризику, необхідно свідомо обирати одне з можливих рішень: не приймати його, приймати та ігнорувати або приймати та управляти ним. Знехтувати ризиком неможливо, а для прийняття рішення про його ігнорування чи управління ним, необхідно насамперед, оцінити ймовірність виникнення ризику і масштаби можливих втрат.

Ризик притаманний всім суб'єктам господарювання при будь-яких видах його економічної чи фінансової діяльності. Оскільки будь-яка діяльність, яка націлена на економічний результат під власна внутрішнім і зовнішнім дестабілізуючим факторам, які безпосередньо та опосередковано мають вплив на кінцевий результат, тобто на прибуток.

Але, для того щоб визначити ризики інвестиційної діяльності страховика, спочатку потрібно дослідити їх суть і вміти їх розпізнавати. На наш погляд, існує різниця між ризиками інвестиційної діяльності та ризиками інвестування. Ризики інвестування страховика — це загроза настання несприятливих подій, які можуть призвести до недоотримання прибутку в межах інвестиційної діяльності. До ризиків інвестування відносяться лише зовнішні ризики, такі як:

- економічні ризики;
- політичні ризики;
- екологічні ризики;
- ризики напряму діяльності суб'єктів господарювання;
- ризики валютних курсів;
- інфляційні ризики;
- ризики спекуляцій на ринках грошей та капіталів.
- відсоткові ризики

На зазначені ризики страхова компанія не має прямого впливу, тому що не може в повній мірі контролювати їх. Ризики інвестиційної діяльності — це ризики, пов'язані з діями інвестора при виборі сфери інвестування, обсягів інвестицій і строку інвестування, а також вмінням визначати вплив несприятливих подій на рівень прибутку компанії. Даний ризик є тільки внутрішнім, оскільки інвестор сам обирає, на яких умовах та за допомогою яких способів інвестувати.

Інвестиційні ризики страхових компаній ще не мають чіткої моделі їх визначення. Тобто, на даний момент, неможливо чітко визначити, які саме ризики вплинули на інвестиційний прибуток страхової компанії, чи це зовнішні ризики інвестування, чи це внутрішні ризики інвестиційної діяльності. Отже, для того щоб менше піддавати впливу прибуток ризикам, потрібно визначити

які існують ризики для страховика безпосередньо пов'язані з інвестиційною діяльністю, та окремо їх виділити поміж ризиків, пов'язаних з інвестуванням. Для кожної страхової компанії інвестиційні ризики будуть відрізнятися залежно від сфери її діяльності та тимчасово вільних коштів, які вона буде інвестувати.

Страхові компанії мають два види тимчасово вільних коштів: страхові резерви та власні кошти страховика. Резерви страхових компаній залежно від напрямків їх діяльності в свою чергу поділяються на резерви із страхування життя та резерви за іншими видами страхування, крім страхування життя [7].

Залежно від сфери діяльності, страховики мають різні можливості для інвестування тимчасово вільних коштів страхових резервів. Наприклад, страхові компанії зі страхування життя у своїх активах мають більший частку інвестицій у довгострокові активи. Страховики, які ж надають послуги за всіма іншими видами страхування, крім страхування життя в структурі активів переважно мають більшу частку короткострокових інвестицій. Розміщення страхових резервів у будь-якій країні світу чітко регламентуються законодавством.

До основних власних коштів страховика відносяться, статутний капітал і нерозподілений прибуток. Власні кошти страховики можуть розміщувати на власний розсуд опираючись на інвестиційну політику компанії. Обсяг страхових резервів у компаніях завжди більші ніж їх власний капітал. Таким чином визначимо, що резерви страховика є основним джерелом його інвестиційної діяльності.

Виходячи із зазначеного можна стверджувати, що ризики інвестиційної діяльності пов'язані з ризиками основної (операційної) діяльності страховика та можуть впливати на інвестиційний процес компанії, оскільки значну частку при інвестуванні займають кошти страхових резервів, які в свою чергу формуються з рахунок коштів страхувальників. Таким чином, ми можемо зазначити, що окрім ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, страхова компанія значною мірою підвержена впливу операційних ризиків, так як приймає на себе відшкодування грошових витрати страхувальника під час настання страхового випадку за рахунок страхових резервів. Виходячи із зазначеного можна відмітити, що страхові компанії при її інвестиційній діяльності підвернені подвійному ризику.

Отже, визначення походження ризику інвестиційної діяльності страхової компанії має ключове значення для ефективного управління її фінансово-господарською діяльністю.

Ризики інвестиційної діяльності страхової компанії можна поділити на такі види.

По-перше, ризик зміни вартості активів — це ризик, який пов'язаний зі зменшенням вартості об'єкту інвестицій. Даний ризик притаманний абсолютно всім фінансовим організаціям, зокрема і страховим компаніям. Оскільки прибуток страховика залежить не тільки від маржі, яку отримує страховик за напрямом інвестування, але й від вартості об'єкта інвестицій на ринках нерухомості, капіталів чи грошей.

По-друге, ризик ліквідності — ризик пов'язаний з неспроможністю короткострокового перетворення об'єктів інвестування в грошові кошти для погашення зобов'язань зі страхування. Оскільки страхова компанія не має резервів під інвестиційну діяльність, у порівнянні з банками, то страховик здійснюючи інвестицію в той чи інший об'єкт, може зазнати збитків якщо достроково реалізує об'єкт інвестиції, або скористається резервами для погашення зобов'язання, які були призначенні для інвестування або погашення інших зобов'язань.

По-третє, ризик не збалансованості інвестиційного портфеля — це ризик, пов'язаний з надмірною концентрацією коштів в одній із сфер інвестування. Надмірна концентрація коштів може призвести до недоотримання страховою компанією граничного прибутку, що негативно скажеться на її ціні на ринку та конкуренто спроможності.

У-четвертих, це управлінський ризик, пов'язаний з інвестиційною діяльністю, — ризик не своєчасного контролю та управління підрозділами в страховій компанії, які пов'язані з інвестиційною діяльністю. Даний ризик один із найважливіших, який потребує уваги та вирішення.

По-п'яте, ризик оцінки вартості інвестицій — це ризик, пов'язаний з переціненою або недооціненою вартістю об'єкту інвестицій, внутрішніми підрозділами страхової компанії.

В-шостих технічний ризик інвестиційної діяльності — це ризик, пов'язаний безпосередньо з діяльністю департаменту інвестування в страховій компанії, помилкою при розрахунках ризиків інвестування та помилкою в системі програмного забезпечення, якою користується страхова компанія. Дуже часто страхові компанії не мають прогресивної методології моніторингу та контролю власних інвестицій.

Таким чином, ми визначили деякі види ризиків при інвестиційній діяльності страхових компаній. Для кожного страховика дані ризики будуть мати свої специфічні риси залежно від виду, типу та можливостей діяльності. Отже, в транснаціональних страхових компаніях ці ризики будуть значною мірою перетина-

тися із зовнішніми ризиками інвестування. А регіональні компанії можуть мати ризики, пов'язані з дорученням управління інвестиційним портфелем, компаніям з управління активами.

**Висновки.** Підводячи підсумок, слід зауважити, що дане питання ще потребує детальнішого розгляду. Інвестиційні ризики для страхових компаній мають основне значення для її функціонування та росту прибутку. Управління ризиками інвестиційної діяльності відіграє важливу роль в управлінні компанії, а управління ризиками впливає на всю її діяльність, незалежно від сфери діяльності страхової компанії.

### **Література**

1. Смагулова Р.И. Управление рисками: учебное пособие. — Павлодар, 2006. — 96 с. — С. 3.
2. Ожегов, С. И., Шведова, Н. Ю. Толковый словарь русского языка. — М., 1992. — 960 с.
3. Толковый словарь русского языка / Под ред. проф. Д. Н. Ушакова. — М.: ОГИЗ, 1935—1940. — Т. 1—4.
4. Ефремова Т. Ф. Словарь грамматических трудностей русского языка / Т. Ф. Ефремова, В. Г. Костомаров. — М., 1999.
5. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка. — М.: Прогресс, Универс, 1994 (репринтное воспроизведение издания 1903-1909 гг.)
6. Бизнес. Толковый словарь. — М.: ИНФРА-М, Издательство «Весь Мир». Грэхэм Бетс, Барри Брайндли, С. Уильямс и др. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М.. — 1998.
7. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР.

### **Reference**

1. Smagulova RI Risk management: a training manual. — Pavlodar, 2006. — 96p. — P. 3.
2. Ozhegov, SI, Shvedova, N. Yu Dictionary of Russian language. — М., 1992. — 960 p.
3. Dictionary of Russian / Ed. prof. DN Ushakov. — М.: OGIЗ, 1935-1940. — Т. 1—4.
4. Dictionary Ephraim TF difficulties of Russian grammar / TF Efremova, VG Kostomarov. — М., 1999.
5. VI Dal. Explanatory Dictionary of Russian language. — М.: «Progress», «Supermarket», 1994 (reprint edition reproduction 1903-1909 biennium).
6. Business. Dictionary. — М.: «INFRA-M» Publishing «the whole world». Graham Betts, Barry Brayndli, S. Williams et al. Edited by: Ph.D. Osadchaya IM 1998.
7. Zkon Ukraine «About strahuvannya»; Act od 07.03.1996 № 85/96-ВР.